

Innhold

Innledning	11
Demokratiet i USA – skrekkeksempel eller ideal?	11
Kapittel 1	
Demokrati i Noreg og USA 1776–1920	19
<i>Ola Mestad</i>	
Innledning	19
Demokrati	20
Folkesuverenitetsprinsippet som felles amerikansk og norsk grunnlag	22
Folkesuverenitet og demokrati i Eidsvollsgrunnlova – «Livsprinsippet i den hele Forfatning»	23
Tidlege oppfatningar om den norske statsordninga som demokratisk	26
Amerikansk føderalt demokrati frå 1787	29
Lokaldemokrati i Noreg	30
Lokaldemokrati i USA	33
Røft demokrati i USA – Knute Nelson-eksemplet	36
Kampen om og utviklinga av utvida stemmerett i Noreg	38
Utviklinga av val til ulike funksjonar og stemmeretten i USA	41
Nokre hovudlinjer i den amerikanske og den norske utviklinga	43
Litteratur	45

Kapittel 2**Lokaldemokrati som ideal og praksis blant norske pionérer i****USA 1846–1865** ..... 49*Terje Mikael Hasle Joranger*

Innledning..... 49

Springdale i Wisconsin 50

Frontier og kontaktsoner 52

Township som arena for lokalstyre 54

Den første utvandringa fra Tinn i Telemark og Sør-Aurdal i Valdres . 57

Arenaer for deltakelse i lokalforvaltning og rettsvesen i Norge..... 58

Stemmerett og tilgang til jord 64

Immigrantkirken: en arena for kvinnelig deltakelse 65

Konklusjon 71

Litteratur 73

Arkiv 76

Kapittel 3**Det amerikanske demokratiet og den norske ufriheten i****tidsskriftet *Norge og Amerika* (1845–1848)** ..... 79*Maren Rath*

Innledning..... 79

Hvem var Norge og Amerika?..... 80

Hva var Norge og Amerika? 82

Amerika i Norge og transatlantisk ideutveksling..... 85

Norsk misnøye..... 87

Amerikanske svar 90

Amerikanske ufriheter 93

Avslutning 97

Litteratur 97

Trykt kildemateriale 98

Kapittel 4

Experimenternes land. Ole Munch Ræders amerikanske

demokrati..... 101

Terje Rasmussen

Innledning..... 101

Ole Munch Ræder 103

Til Amerika 106

Munch Ræders metode 109

Korrespondent i Den nye verden 111

Demokrater og republikanere 113

Politisk frihet 118

Norge og Europa 120

Den Skandinaviske Union..... 124

Folkejuryens berettigelse 126

Konklusjon 128

Litteratur 129

Kapittel 5

Lynsjing og lokaldemokrati: norske opplevelser av

California under gullrushet..... 133

Steinar A. Sæther

Innledning..... 133

Californias politiske og juridiske situasjon etter 1846..... 135

Lynsjing i norske aviser før 1848 138

De første beretningene om vold og orden i gulllandet 140

De som dro, og hvordan de dro 143

De norske oppfatninger av lynsjejustis..... 146

Språk og venner 149

Legitimering av lynsjejustis 153

Ensomhet og utenforskap 155

Konklusjon 161

Litteratur 161

Kapittel 6**Søren Jaabæk og demokratiet i Amerika** ..... 167*Hilde Sandvik*

Innledning..... 167

En internasjonalt orientert bondeleder 168

Dårlige tider 171

Lovforslagene om gjeld og kreditt med amerikanske forbilder..... 173

Ku Klux Klan, korrupsjon og koloniseringen i *Folketidende* og andre aviser 177

Andre kilder til demokrati-kritikk..... 182

Konklusjon 183

Litteratur 184

Arkiv 185

Aviser og andre trykte kilder 185

Kapittel 7**Marcus Thrane, ytringsfriheten og maktkritikken i USA, 1864–90** ..... 187*Hilde Sandvik*

Innledning..... 187

Thrane og Arbeiderforeningene i Norge..... 188

Religionsfrihet og prestekritikken 190

Demokrati og opplysning..... 192

Skandalen i prestegården..... 197

Grenser for lydighet? 200

Latteren nedenfra..... 202

Tilbake i Norge 203

Haymarket, Chicago 1886. 205

Artikler og komedier som motstand 205

Litteratur 206

Arkiv 207

Aviser, blader..... 207

Kapittel 8

«Humbugens Paradis» – Den norske sosialisten Harald

Hansens møte med amerikansk rå-kapitalisme 1909–1912 ... 209

Mikael Lyngaas

Innledning.....	209
Fra Kristiania til USA	210
«Breve fra Amerika».....	212
Det ufrie USA	212
Sosialisme i den amerikanske Midtvesten.....	213
Reisen til det andre Amerika	218
Klassekampen	220
Solidariteten som trumfer alt.....	221
Fra journalist til landstryker	222
Avslutning	225
Litteratur	226
Aviser	227

Kapittel 9

Norske yrkeskvinner etter amerikansk modell..... 229

Eirinn Larsen og Victoria C. Austveg

Innledning.....	229
En transatlantisk feministisk offentlighet	231
Mobilisering av amerikanske yrkeskvinner	234
«Husmorpolitikken» midt imot	237
Hvite middelklassekvinner.....	239
«Goodwill Tours» til Europa	242
Søsterskap på tvers av Atlanterhavet	244
På borgerlig side i norsk politikk.....	247
Kompromissløs og prinsipiell	249
«Arbeiderpartiets kvinnefiendtlige innstilling»	252
Kvinnesamarbeid satt på prøve.....	255
Sluttord	257
Litteratur	259
Arkiv.....	262
Tidsskrift, blader og aviser.....	262

Kapittel 10**Haakon Lie og arbeidernes Amerika**..... 265*Eirik Wig Sundvall og Byron Rom-Jensen*

Innledning..... 265

En ny æra..... 266

Møtet med USA 270

Fremstillingen av Amerika 276

AFLs krig i krigen 282

Avslutning 288

Litteratur 289

Arkiv..... 291

Kapittel 11**De som ikke elsket Amerika** ..... 293**Norsk USA-kritikk etter 2. verdenskrig***Odd Arvid Storsveen og Øystein Sørensen*

Innledning..... 293

Den farlige stormakten: NATO som skremsel..... 295

Den ambivalente kritiker: Sigurd Evensmo..... 300

Krigsfare og baseball..... 304

Håp for NATO-Norge? 307

Kulturelle trusler: tegneserier som *case*..... 311

Tegneseriepanikk 314

Anti-amerikanisme og kulturradikalisme 317

Det brede Amerika og det snevre Norge 323

Litteratur 325

Aviser og blader 327

Forfatterbiografier..... 329**Stikkord**..... 331